

Raad voor de
rechtspraak

De Staatssecretaris Langdurige en
Maatschappelijke Zorg dr. N.J.F. Pouw-
Verweij (waarnemend)
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Afdeling strategie

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

www.rechtspraak.nl

datum 12 september 2025
e-mail wetgeving.rvdr@rechtspraak.nl
onderwerp Advies ontwerpbesluit wijziging Besluit zorg en dwang
psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten

Geachte mevrouw Pouw-Verweij,

Bij brief van 24 juli 2025, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake het ontwerpbesluit wijziging Besluit zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (het 'Besluit').

HET BESLUIT

Het Besluit moet worden geplaatst in de context van de Verzamelwet gegevensverwerking VWS II.b (de Verzamelwet). De Verzamelwet wijzigt artikel 28a van de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten (Wzd). Dit artikel ziet specifiek op mensen in een strafrechtelijke procedure van wie de strafrechter of de officier van justitie vindt dat opname in een zorginstelling noodzakelijk is en daarvoor een machtiging tot onvrijwillige opname wil afgeven resp. daarom wil verzoeken. De wijziging van de Verzamelwet beoogt aan artikel 28a Wzd twee leden toe te voegen. Deze twee leden maken het mogelijk, dat partijen die betrokken zijn bij de voorbereiding en tenuitvoerlegging van die machtiging, elkaar (bijzondere en strafrechtelijke) persoonsgegevens van een cliënt verstrekken, met als doel tijdig een passende plaats in een zorginstelling voor deze mensen te vinden. Voorbeelden van partijen hierbij zijn zorgkantoren, zorgaanbieders, de officier van justitie en het Centrum Indicatiestelling Zorg (CIZ).

Het Besluit werkt deze bepaling op grond van het voorgenomen artikel 28a, zevende lid (Artikel V van de Verzamelwet) verder uit en regelt dat betrokken partijen met elkaar onder andere de volgende gegevens over de cliënt uitwisselen:

- leeftijd of geboortjaar;
- geslacht;
- diagnose en beschrijving van het actuele ziektebeeld;
- risicotaxaties in verband met het gedrag van de cliënt;
- inschatting van het benodigde beveiligingsniveau;
- afschrift van het indicatiebesluit, bedoeld in artikel 1.1.1 van de Wet langdurige zorg, voor zover aanwezig;
- de beschrijving van de benodigde zorg.

Raad voor de
rechtspraak

datum 12 september 2025
pagina 2 van 4

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

ADVIES

De Raad vraagt aandacht voor enkele privacyaspecten in het kader van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG).

Noodzaak, subsidiariteit en proportionaliteit

De Raad merkt op dat de motivatie in de nota van toelichting bij het Besluit op de noodzaak voor het verwerken van de genoemde persoonsgegevens van de cliënt op grond van artikel 5, eerste lid, aanhef en onder c onvoldoende is. Ook de Verzamelwet bevat hiervoor geen toereikende onderbouwing voor de voorgenomen gegevensverwerking in het Besluit, terwijl juist verwacht zou mogen worden dat dit daar, als grondslag voor het Besluit, nader uiteen zou zijn gezet.

Proportioneel?

Ter onderbouwing van de noodzaak wordt in de nota van toelichting gewezen op knelpunten in de praktijk, namelijk dat het betrokken partijen niet altijd lukt binnen de wettelijke termijn van vier weken een passende plek te vinden, met in enkele gevallen het gevolg dat een cliënt zonder plaatsing komt te staan (vgl. p. 3 en 4 van de nota van toelichting). De Raad is zich ervan bewust dat dit leidt tot onwenselijke situaties en begrijpt de wens om maatregelen te treffen. Echter, in de onderbouwing ontbreekt informatie over de verwachte effectiviteit van deze maatregel. Voorheen werden alleen tussen het CIZ en de officier van justitie persoonsgegevens uitgewisseld ter voorbereiding van een rechterlijke machtiging; de uitbreiding naar andere partijen is nieuw en vraagt om een duidelijke motivering. Het blijft onduidelijk of de voorgestelde gegevensuitwisseling daadwerkelijk bijdraagt aan het oplossen van het geschetste knelpunt, of dat zij vooral dient ter facilitering van plaatsing. Daarbij geldt dat het vinden van een geschikte locatie geen wettelijke voorwaarde vormt voor het afgeven van een zorgmachtiging (vgl. p. 3 en 4 van de nota van toelichting).

Voorts blijkt uit de onderbouwing in het Besluit en de Verzamelwet niet duidelijk of de voorgenomen gegevensverwerking in het voorgenomen artikel 28a, zesde lid Wzd in verhouding staat tot de impact op het recht op gegevensbescherming van de cliënt.

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechterlijke zaken zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

Raad voor de
rechtspraak

datum 12 september 2025
pagina 3 van 4

Uit het voorgenomen artikel 28a, zevende lid Wzd (artikel 5 Verzamelwet) vloeit namelijk voort dat het Besluit de persoonsgegevens benoemt die ‘in ieder geval’ worden verstrekt. Vervolgens wordt in artikel I van het Besluit qua bewoording een limitatieve lijst van persoonsgegevens voorzien, die altijd moet worden verstrekt. Alleen voor het afschrift van het indicatiebesluit is een voorbehoud opgenomen in de bewoording: ‘voor zover aanwezig’.

Hieruit leidt de Raad af dat dat het voorgenomen artikel 28a, zevende lid Wzd ruimte biedt voor een casuïstische benadering waarin bijvoorbeeld in het Besluit wordt beschreven dat een bepaalde set persoonsgegevens altijd wordt verstrekt, omdat die altijd noodzakelijk is voor het beoogde doel, terwijl er op basis van de omstandigheden van het specifieke geval ruimte wordt geboden om meer persoonsgegevens te verstrekken als dat noodzakelijk is.

Subsidiair?

Met betrekking tot het geschetste knelpunt vraagt de Raad zich echter af of vroegtijdige gegevensverstrekking het geëigende of enige middel is en hiervoor niet alternatieven zijn die minder inbreuk maken op de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen, zoals het verlengen van de termijn van artikel 39, zevende lid, Wzd, zodat binnen de wettelijke kaders meer tijd beschikbaar is voor plaatsing. Daarbij vraagt de Raad zich ook af of de voorgestelde maatregelen worden genomen met inachtneming van de stand van de techniek, zoals volgt uit de AVG.

In het verlengde hiervan blijkt uit de onderbouwing niet welke bewaartermijn geldt voor de eventueel uitgewisselde gegevens in het kader van de voorbereiding van de zorgmachtiging. Indien een betrokkene niet kan worden geplaatst bij een bepaalde zorginstelling, ligt het in de rede dat de betreffende persoonsgegevens worden verwijderd.

De Raad adviseert daarom de noodzaak van de voorgestelde gegevensverstrekking nader te motiveren en expliciet in te gaan op de afweging waarom dit middel is verkozen boven minder ingrijpende alternatieven.

WERKLAST

De Raad verwacht in het kader van dit Besluit geen substantiële gevolgen voor de werklast van de Rechtspraak.

CONCLUSIE

De Raad voor de rechtspraak onderkent het belang van het Besluit. De Raad heeft geen zwaarwegende bezwaren tegen het Besluit, maar geeft u in overweging om het Besluit op de in dit advies genoemde onderdelen te verduidelijken.

datum 12 september 2025
pagina 4 van 4

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Besluit op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het uiteindelijke Besluit, stelt de Raad het op prijs als hij geïnformeerd wordt over de plaatsing van de definitieve tekst in het Staatsblad.

Hoogachtend,

mr. R.C.C. van Leest
Lid Raad voor de rechtspraak